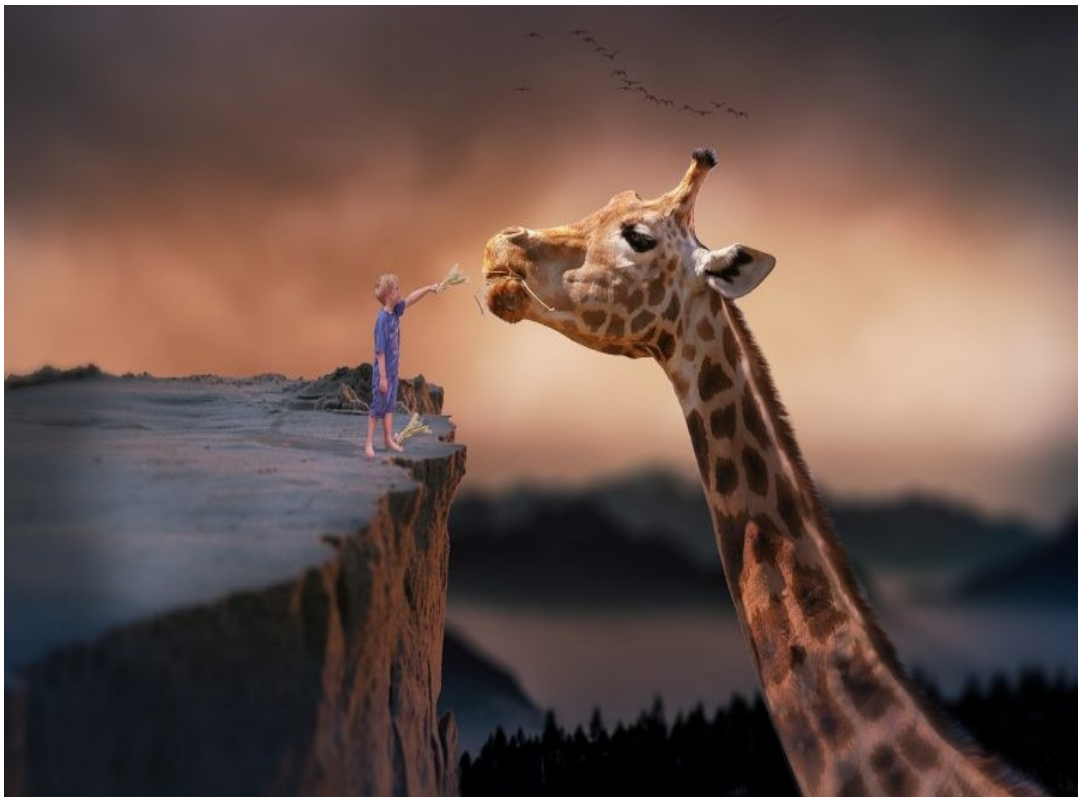

GHID PENTRU PROFESORI
pentru munca cu elevii

**Pași spre o bună utilizare a dispozitivelor
electronice și comunicarea nonviolentă
în mediul online**

CUPRINS

GHID PENTRU PROFESORI.....	3
BAZĂ ȘI INTRODUCERE.....	4
Definirea noțiunii de violență pe Internet.....	4
Despre cercetare.....	4
Volența digitală se poate manifesta în diferite moduri.....	5
Activitățile programului.....	6
Rezultatele programului pentru elevi și părinți.....	6
Primul atelier: Rețelele de socializare - posibilități și riscuri.....	8
Al doilea atelier: Măsuri de protecție pe rețelele de socializare.....	10
Al treilea atelier: Tipuri de violență pe Internet.....	14
Al patrulea atelier: Reacționarea în cazuri de violență.....	17
LITERATURĂ.....	20

Institutul Pedagogic al Voivodinei în colaborare cu Secretariatul Provincial pentru Educație, Reglementări, Administrație și Minoritățile Naționale - Comunitățile Naționale - Proiectul „Siguranța pe Internet - prevenire și educație”

Autor: Tatjana Surdučki, pedagogă

GHID PENTRU PROFESORI

Ghidul este destinat profesorilor în munca lor cu elevii ciclului al doilea al școlii elementare. Având în vedere caracteristicile de dezvoltare ale copiilor de vârstă menționată, rolul profesorului în munca cu copiii presupune mai multă îndrumare și ghidare în timpul activităților.

Se planifică ca și conținutul prezentat în acest ghid să fie realizat pe parcursul a patru ore de predare care pot fi distribuite în funcție de posibilități și în conformitate cu programul școlar și cu planul anual de activitate. Se poate realiza la orele unei discipline de predare sau la orele comunității de clasă.

BAZĂ ȘI INTRODUCERE

Definirea noțiunii de violență pe Internet

Prin noțiunea de violență pe Internet (violență digitală), în cercetarea acestui proiect care a fost realizat, se subînțelege comportamentul unui individ sau al unui grup atunci când se utilizează dispozitivele electronice (telefon mobil, computer, cameră, platformă de joc etc.), care se repetă și care are drept scop să sperie, să enerveze, să jignească sau să jeneze pe cineva. Același termen va fi folosit în continuarea planului de acțiune și a programului educațional preventiv „Pași spre o bună utilizare a dispozitivelor electronice și comunicarea nonviolentă în mediul online”.

Materialul educațional pentru elevi și părinți a fost creat astfel încât aceștia să se informeze despre conceptul și tipurile de violență pe Internet, pentru a le prezenta astfel încât copiii, tinerii și părinții să poată identifica violența pe Internet după realizarea atelierelor.

Violența și abuzul digital reprezintă abuzul de tehnologii informaționale care poate duce la rănirea unei alte persoane și amenințarea demnității și se realizează prin trimiterea de mesaje prin e-mail, SMS, MMS, prin intermediul unui site web, chat și participarea la forumuri, rețele de socializare etc. (<https://cuvamte.gov.rs/шта-је-насиље/дигиталнонасиље/>).

Despre cercetare

Scopul cercetării a fost anchetarea părinților și elevilor școlilor elementare de pe teritoriul P.A. Voivodina în legătură cu experiențele lor raportat la violența pe Internet și opiniile lor cu privire la acest tip de violență, precum și cu privire la posibilitățile de protecție împotriva violenței pe Internet.

Rezultatele cercetării arată că aproximativ două treimi dintre elevii chestionați (76,7%) și un procent semnificativ mai mare de părinți (86,6%) își exprimă incertitudinea în evaluarea lor cu privire la trăirea violenței pe Internet.

Când este vorba de anumite forme de violență pe Internet, experiențele elevilor arată că acestea apar cel mai adesea în clasa a V-a, în timp ce, conform experienței părinților, cel mai des li se întâmplă copiilor/copilului lor în clasa a VII-a.

În conformitate cu aceste rezultate, am decis să concepem un material educațional care să corespundă vârstei și intereselor elevilor și care să dezvolte conștientizarea despre ce este violența pe Internet și cum să o deosebim de distracție și glume.

Potrivit platformei „Čuvam te” (Te păzesc), cele mai răspândite forme de violență pe Internet sunt amenințările, hărțuirea, șantajul, utilizarea abuzivă a datelor și/sau fotografiilor cu caracter personal ale altor persoane, hărțuirea cibernetică, crearea și utilizarea de profiluri false, abuzul sexual pe internet, pornografie infantilă, discurs instigator la ură, diverse escrocherii pe Internet etc.

Violența digitală se poate manifesta în diferite moduri:

- postarea de mesaje deranjante, jignitoare sau amenințătoare, poze sau videoclipuri pe profilurile altor persoane, prin SMS, mesaje instant, e-mail, lăsându-le pe chat;
- înregistrarea și distribuirea de imagini, mesaje și materiale cu conținut sexual;
- hărțuirea prin apeluri telefonice;
- prezentare falsă, folosirea identității altcuiva;
- comunicarea neautorizată a informațiilor private ale altor persoane, acuzații false sau zvonuri despre o altă persoană pe profilurile rețelelor de socializare, bloguri etc.;
- schimbarea sau furtul parolelor;
- trimiterea de viruși;
- ridiculizarea în camerele de chat online și forumurile de pe Internet, comentarii neadecvate la pozele altor persoane, mesaje pe profiluri, bloguri;
- ignorarea, excluderea, instigarea la ură.

Violența digitală este cea mai răspândită în rândul generațiilor tinere, dar se întâmplă și ca adulții să comită violență împotriva copiilor – hărțuindu-i sau persecutându-i cu ajutorul Internetului. Adulții (prădători sau agresori sexuali) se pot prezenta în mod fals pe Internet și astfel intră în comunicare cu copiii și tinerii, totul cu scopul de a-i abuza sexual. În acest caz vorbim despre violența sexuală sau abuzul sexual pe Internet - „*Gruming*” și „*seksting*” - trimiterea și partajarea conținutului cu conținut sexual explicit pe rețelele de socializare sau pe Internet.

Cu această ocazie, dorim să vă reamintim sarcinile de bază ale școlii: sarcina materială, funcțională și educațională.

- Sarcina materială se referă la însușirea de cunoștințe, dobândirea abilităților și obiceiurilor necesare pentru aplicarea cu succes a cunoștințelor în practică,
- sarcina funcțională se referă la dezvoltarea abilităților psihofizice de bază pe care se bazează progresul ulterior al individului,
- în timp ce sarcina educațională se referă la construirea și modelarea unei persoane ca ființă umană, viziunea sa asupra vieții și asupra lumii, viața senzuală și volitivă, toate trăsăturile pozitive ale personalității și caracterului.

Subliniem rolul și importanța funcției educaționale a școlii, deoarece această funcție stă la baza socializării individului în comunitatea socială. Ea facilitează formarea individului și adoptarea

sistemului de valori al unei anumite orânduiri sociale, pe baza căruia individul funcționează fără probleme.

Programul educațional preventiv „Pași spre o bună utilizare a dispozitivelor electronice și comunicarea nonviolentă în mediul online” își propune să stabilească activități școlare preventive.

Activitățile programului:

- Informarea angajaților din școlile din Voivodina despre rezultatele cercetărilor pe Internet – violența digitală.
- Stabilirea unui set de activități pentru directorii de școli în lucrul cu părinții, profesorii și elevii, care se vor desfășura în mod regulat pe parcursul anului școlar.
- Stabilirea unui set de activități de servicii pedagogice și psihologice în lucrul cu părinții, profesorii și elevii, care se vor desfășura în mod regulat pe parcursul anului școlar.
- Stabilirea unui set de activități ale diriginților și profesorilor în lucrul cu părinții, profesorii și elevii, care se vor desfășura în mod regulat pe parcursul anului școlar.
- Stabilirea unui set de activități ale elevilor pentru prevenirea violenței digitale care se vor desfășura în mod regulat pe parcursul anului școlar.

Rezultatele programului pentru elevi și părinți:

- Vor învăța ce este violența de la egal la egal;
- Vor afla ce tipuri de violența între egali există;
- Vor înțelege rolurile în cadrul sistemului de egali în care se săvârșește violența;
- Vor învăța strategii pentru prevenirea violenței între egali;
- Vor învăța despre aspectele utile ale utilizării dispozitivelor digitale;
- Vor afla ce este violența pe Internet și care sunt formele acesteia;
- Vor învăța ce pot face copiii dacă se confruntă cu violența de la egal la egal;
- Cum pot copiii să evite violența de la egal la egal;
- Cum să se comporte dacă violența a avut loc sau are loc în prezent;
- Cum să se includă adulții;
- Cum să fii prieten cu o persoană care suferă violență de la egal la egal;

- Cum să ajutați și să răspundeți la violența pe Internet în calitate de părinte;
- Cum să acționați împotriva violenței pe Internet;
- Deosebire dintre violența de la egal la egal și conflict;
- Cum să identificați sentimentele copilului dvs. (sentimentele dvs.);
- Cum să ajutați copilul atunci când are un conflict între egali;
- Cum să comunicați despre ce are nevoie copilul în situații dificile;
- Cum să mențineți o comunicare deschisă cu copilul;
- Reglarea emoțiilor la copii;
- Rolul părinților în reglarea emoțională a copiilor;
- Cum să învățați copilul să se calmeze;
- Strategii de reglare a emoțiilor pe care copiii și părinții le pot practica împreună;
- Copiii care comit violență pe Internet și copiii care suferă violență pe Internet – diferențele;
- A înțelege de ce copiii nu se confesează despre violența pe Internet;
- Cum să acționați împotriva violenței pe Internet;
- Vor afla unde pot raporta și la cine să apeleze atunci când apare violența;
- Părinții vor învăța cum să-și susțină cel mai bine copilul;
- Pași pentru crearea de rețele și cooperare între părinți și școală;

Primul atelier: Rețelele de socializare - posibilități și riscuri

Obiectivele atelierului:

Înțelegerea noțiunii de rețea de socializare.

Cunoașterea avantajelor și dezavantajelor utilizării rețelelor de socializare.

Înțelegerea regulilor de utilizare în siguranță a rețelelor de socializare.

Material de lucru: Hârtii mari, hârtii format A4

Durata: 45 de minute (o oră școlară)

Realizatori: Dirigintele/a

Activitatea 1:

Definirea rețelelor de socializare împreună (10 minute)

Moderatorul/a îi întreabă pe participanți ce sunt rețelele de socializare. Toate răspunsurile le notează pe o foaie mare de hârtie.

Asociațiile participanților despre rețelele de socializare sunt folosite pentru a defini ce sunt rețelele de socializare, bazându-se pe o definiție pregătită anterior (definiția trebuie adaptată la grupul de elevi cu care se realizează atelierul).

Definiția poate fi scrisă pe un slide într-o prezentare sau pe o foaie mare de hârtie și prezentată participanților, însă abia după prezentarea asociațiilor despre rețelele de socializare.

Propunerea definiției rețelelor de socializare: service, platformă sau site web de pe Internet care permite utilizatorilor să facă rețea cu persoane care împărtășesc interese, activități, medii sau conexiuni identice sau similare în viața reală.

Activitatea 2:

Cunoașterea celor mai populare rețele de socializare (10 minute)

Moderatorul/a îi întreabă pe participanți de ce rețele de socializare au auzit și pe care le folosesc. Participanții/ele enumeră rețelele respective, prezentatorul/a notează denumirea rețelelor de socializare.

De asemenea, participanții/ele pot menționa câteva lucruri interesante despre anumite rețele de socializare sau pot cere participanților să spună ceva interesant despre ele.

Activitatea 3:

Definirea avantajelor și riscurilor utilizării rețelelor sociale (15 minute)

Moderatorul împarte mai întâi participanții la atelier în grupuri (4-6 persoane), apoi atribuie fiecărui grup sarcina de a analiza în grupuri mici în mod critic caracteristicile fiecărei rețele de socializare, de a evidenția și de a nota avantajele care decurg din acestea, precum și riscurile potențiale. După ce au terminat de lucrat la nivel de grup mic, reprezentanții grupului prezintă ceea ce a fost scris pentru fiecare caracteristică, iar moderatorul le notează pe o foaie mare de hârtie. Un grup prezintă avantajele, celelalte grupuri adaugă ceea ce nu s-a spus.

Are loc discuția în plen. Dacă participanții nu au spus totul, moderatorul completează prezentările acestora.

La finalul acestei activități, sunt rezumate avantajele cheie și riscurile potențiale pentru fiecare dintre caracteristicile enumerate ale rețelelor de socializare.

Activitatea 4:

Discuție despre modalitățile de utilizare a rețelelor de socializare (10 minute)

Moderatorul/a întreabă participanții ce rețele sociale folosesc cel mai des și ce fac de obicei pe rețelele sociale.

Încurajează includerea a cât mai mulți participanți/e.

Supliment pentru moderatorul/a atelierului:

Lista rețelelor de socializare: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_social_networking_websites

Riscurile utilizării rețelelor de socializare: <http://kliknibezbedno.rs/sr/rizici-koriscenja-drustvenih-mreza.1.229.html>

Al doilea atelier: Măsuri de protecție pe rețelele de socializare

Obiectivele atelierului:

Înțelegerea măsurilor de precauție pe rețelele de socializare.

Cunoașterea modalităților de aplicare a măsurilor tehnice de protecție pe rețelele de socializare.

Material de lucru: prezentare despre formele de violență digitală și sexuală, computere (sau telefoane mobile) cu acces la Internet, bucăți mici de hârtie - stickere

Durata: 45 de minute (o oră școlară)

Realizatori: Dirigintele/a și profesorul/a de informatică (pot realiza și independent)

Activitatea 1:

Discuție despre modalitățile de utilizare a rețelelor de socializare (10 minute)

Moderatorul/a întreabă participanții ce rețele sociale folosesc cel mai des și ce fac de obicei pe rețelele de socializare. Încurajează includerea a cât mai mulți participanți/e.

Activitatea 2:

Munca în grup privind măsurile de precauție (20 de minute)

Moderatorul/a împarte mai întâi participanții/ele la atelier în grupuri (4-6 persoane), apoi atribuie fiecărui grup sarcina ca, în cadrul grupurilor mici, fiecărui membru al grupului să i se atribuie sarcina de a nota experiențele negative pe care le-a avut el sau prietenii/cunoscuții lui pe bucăți de hârtie pe rețelele de socializare. Regula este: o hârtie - o impresie. Toate hârtiile sunt colectate și plasate într-o singură cutie.

În a doua etapă, grupurile se ocupă de măsurile de precauție: le enumeră pentru fiecare experiență negativă (scrisă pe o foaie de hârtie).

Discută despre aceasta la nivelul întregului grup.

Activitatea 4:

Măsuri tehnice de protecție (15 minute)

În această etapă, se pune accent pe măsurile tehnice de protecție - în cadrul acestei activități, participanții vor afla că pot bloca contactele nedorite, pot limita accesul la profilul lor, pot raporta un conținut neadecvat, pot reacționa în situații de hărțuire prin această rețea, precum și cum să aplice alte proceduri specifice rețelelor de socializare cu care se ocupă.

În etapele mai importante, moderatorul/a poate afișa fotografii adecvate în cadrul prezentării, ceea ce va facilita și accelera munca participanților. Dacă atelierul se realizează cu elevi/e, atunci pot fi incluși și aceștia, pot realiza unele activități în locul moderatorului/ei, iar telefoanele mobile pot fi folosite în locul computerelor. Moderatorul/a subliniază că este necesar să se folosească toate măsurile tehnice de protecție disponibile pentru a face ca utilizarea rețelelor de socializare să fie în siguranță.

Supliment pentru moderatorul/a atelierului:

Exemple de risc și măsuri de protecție, respectiv precauție:

Riscurile

- Disponibilitate ușoară a profilurilor, de ex. profilurile „deschise” al căror conținut poate fi văzut de toată lumea, indiferent dacă sunt prieteni online cu proprietarul/a profilului.
- „Acumularea” de prieteni/e, atât pe cei care îi cunoaștem, cât și pe cei care nu-i cunoaștem.
- „Partajarea” excesivă a informațiilor care pot pune în pericol proprietarul/a profilului (urmărire, șantaj etc.).
- Comentarii, videoclipuri, fotografii nepotrivite pe care alte persoane le lasă pe profilurile noastre sau ni le trimit prin mesaje pe rețelele de socializare.
- Furtul de identitate prin lăsarea de informații personale confidențiale pe Internet/rețelele de socializare.
- Abuzul de informații/fotografii cu scopul șantajului, hărțuirii, umilirii, intimidării în lumea virtuală, de către un individ sau un grup.
  - Pedofilie/prezentarea sub o identitate falsă

Măsuri tehnice de protecție

- O parolă de calitate influențează în mod semnificativ securitatea pe Internet; evitați parolele simple (de exemplu, o combinație de nume și prenume sau data nașterii etc.)
- Folosiți o întrebare de securitate în cazul în care uitați parola. Odată creată, o întrebare de securitate nu poate fi modificată.
- Când vă conectați la o rețea de socializare, setați adresa dvs. de e-mail să fie vizibilă numai pentru dvs., deoarece este suficient ca cineva să vă vadă emailul pentru a se putea conecta la profilul dvs. fără știrea dvs. (dacă bifează opțiunea de uitare a parolei pe care o crează singur mai târziu).
- Blocați persoanele care vă hărțuiesc sau vă trimit conținut nedorit (de ex. pe Facebook, acestea sunt următoarele opțiuni: Manage blocking/Block users/Block messages). Aceeași opțiune aveți și pentru site-uri, aplicații, invitații la evenimente etc.
  - Pentru a limita cine poate posta imagini, link-uri, filme etc. pe profilul dvs. utilizați opțiunea Timeline and Tagging settings, activați opțiunea Review posts friends tag you in before they appear on your timeline.
  - Pentru a determina cine vă poate vedea profilul și tot ce postați online, utilizați opțiunea Timeline and Tagging settings și selectați opțiunea astfel ca aceasta să poată vedea doar prietenii/ele.
  - Pentru a avea control asupra faptului dacă o persoană a accesat profilul dvs. fără știrea dvs., accesați Security settings și activați opțiunea Get notifications.
  - Verificați dacă sunteți încă conectat pe unul dintre dispozitive folosind opțiunea Security settings/ Where you are logged in?

Măsuri de precauție

- Siguranța noastră pe Internet depinde și de prietenii noștri, astfel că este important să-i alegem cu atenție. Așa cum nu am fi prieteni/e cu oricine în lumea reală, în lumea online nu este nevoie să permitem tuturor accesul la profilurile/informațiile noastre.
- Alegeți cu grijă materialul pe care îl postați pe profilul propriu, deoarece odată publicat conținutul este greu de eliminat de pe Internet, și chiar dacă este scos de pe Internet, acesta poate rămâne în posesia altora.
- Nu dezvăluiți parola, nici măcar celor mai buni prieteni/e sau parteneri/e.
  - Nu dezvăluiți informații despre dvs. (adresă, număr de telefon...) unor persoane necunoscute.
- Nu putem fi niciodată siguri cine este de cealaltă parte a rețelei și cu cine vorbim. Prin urmare, nu acceptați invitații de a cunoaște persoane pe care le-ați cunoscut online. Unii oameni pot să facă abuz de aceasta.

Al treilea atelier: Tipuri de violență pe Internet

Obiectivele atelierului:

Extinderea cunoștințelor elevilor despre tipurile de violență.

Înțelegerea caracteristicilor violenței digitale (inclusiv sexuale).

Instruirea elevilor să folosească Internetul cu scopul de a discuta pe tema *Violența*.

Material de lucru: prezentare despre formele de violență digitală și sexuală, film

Durata: 45 de minute (o oră școlară)

Realizatori: Dirigintele/a și profesorul/a de informatică (poate fi realizată și independent)

Activitatea 1:

Vizionarea filmului „Mesaj” (10 minute)

Activitatea 2:

Analiza filmului „Mesaj” (10 minute)

Activitatea 3:

Prezentarea moderatorului/ei despre formele de violență digitală (20 de minute)

Continuând ceea ce s-a făcut la atelierul anterior referitor la riscurile de pe Internet, moderatorul/a prezintă pe scurt formele de violență digitală și sexuală (este de preferat să se pregătească dinainte prezentarea), în timp ce poate menționa câteva dintre cele mai semnificative rezultate ale cercetării.

Definiția violenței care afirmă că aceasta este folosirea forței sau a puterii, amenințată sau reală, împotriva propriei persoane, a altei persoane, a unui grup sau a altei comunități, care are ca rezultat durere psihică sau fizică, rănire, moarte, subdezvoltare sau sărăcie. Întrebările cheie ale acestui proces sunt cum apare violența, ce o incită, sub ce forme apare, cum poate fi prevenită, cum să reacționăm atunci când se întâmplă.

Sfaturi pentru moderarea discuțiilor cu elevii/ele:

- Violență este atunci când cineva îți amenință sănătatea și dezvoltarea, când cineva face ceva care nu-ți place și care îți provoacă durere.
- Violență este atunci când cineva te bate și te maltratează, când cineva te strigă cu nume pejorative, când cineva îți rănește sentimentele.
- Violență este și atunci când cei care ar trebui să aibă grijă de tine nu o fac în măsura în care este necesar, nu te duc la medic, nu te lasă să pleci nicăieri și te simți însingurat, ignoră nevoia ta de a vorbi, când cer de la tine să păstrezi un secret și te simți trist, speriat, îngrijorat din cauza aceasta.
- Violență este și atunci când cineva te bârfește, minte despre tine, te insultă, te șantajează.
- Violența se poate întâmpla oricărui copil.
- Violența se poate întâmpla la școală, în familie, pe stradă și în orice alt loc.

În munca cu elevii, ar trebui să insistăm asupra mesajului principal *Școli fără violență*:

Toleranța la violență = 0. Aceasta înseamnă că violența nu ar trebui să existe.

Nu există nicio justificare pentru violență - este întotdeauna inacceptabilă.

Violența îți distruge sănătatea.

Violența te face trist, rănit, speriat.

Când ți se întâmplă violență, te simți vinovat.

Și nu numai atât. În acest fel, poți crede că este o modalitate de a rezolva problemele. Astfel există posibilitatea ca într-o zi să rănești pe cineva într-un mod care nu-ți place acum. Ar trebui să-ți amintești să nu faci altora ceea ce te rănește pe tine însuși!

Violența este groaznică, e mai rău când nu vorbești despre ea!

Dacă suferi violență, ai dreptul să te protejezi.

Ai dreptul să te protejezi chiar și atunci când săvârșești violență dacă vezi că nu este modalitatea de a-ți rezolva problemele și relațiile cu ceilalți.

Violență sexuală

Violența sexuală este orice formă de satisfacere a nevoilor și îndemnurilor sexuale prin utilizarea forței sau dominației fizice, psihologice și de altă natură. Deși se crede că i se întâmplă întotdeauna altcuiva, cercetările arată că între 10 și 18 ani, în fiecare clasă de școală din Serbia,

există patru elevi care au supraviețuit unui anumit tip de violență sexuală și alți patru care cunosc pe cineva căruia i s-a întâmplat.

Violența sexuală este identificată în următorul comportament: contact verbal cu conținut sexual, contact gestual cu conținut sexual și contact fizic cu conținut sexual.

Agresorul transmite mesaje sexuale, folosește cuvinte lascive, povești și oferte în comunicare, arată accentuat simboluri sexuale, atinge victima împotriva voinței ei, încearcă sau realizează contact sexual și, ca cea mai gravă formă, violează victima.

Violența digitală

Violența digitală (pe Internet) este utilizarea tehnologiilor digitale pentru a răni pe cineva.

La vârsta școlară, cel mai adesea este violența de la egal la egal pe Internet - cyber bullying, care poate include mesaje jignitoare sau amenințătoare, comentarii inadecvate, jignitoare la fotografiile sau videoclipurile cuiva, „urârea” (apel pentru a ignora pe cineva, grupuri sau pagini de „hateri”) , „toți cei care îl urâm pe Pera Perić” ...).

Violența digitală doare și aceasta este o caracteristică pe care o are în comun cu violența din viața reală, dar există și caracteristici prin care aceste două tipuri de violență diferă una de alta.

Violența digitală are de obicei un public mai mare, agresorul însuși pierde adesea controlul asupra acesteia, este invazivă (intră în sferile vieții victimei care de altfel ar trebui să fie „locul ei sigur”), dă aspectul de anonim, care, odată cu incapacitatea de a vedea direct reacția celorlalte părți duce adesea la o brutalitate mai mare. Din cele de mai sus, vedem că nu există niciun motiv pentru a considera violența digitală un rău mai mic decât violența în viața reală.

DESCRIEREA EXPERIENȚELOR

- Cineva a scris și a publicat secrete sau neadevăruri despre mine
- Cineva mi-a postat pozele sau filmele mele și le-a însoțit cu comentarii neplăcute
- Cineva mi-a uzurpat identitatea și a vorbit/a scris în numele meu
- Cineva a insistat asupra unei întâlniri live, ceea ce nu mi-am dorit
- Am primit un mesaj deranjant prin mobil
- A primit fără să vrea un mesaj cu conținut pornografic și sexual
- A filmat colegii când s-au bătut și alte comportamente violente

Activitatea 4:

Rezumat (5 minute)

Moderatorul/a arată că avem mereu în vedere că lumea virtuală este la fel de riscantă ca lumea reală, că lumea virtuală ține minte urmele mai mult timp pe care le lăsăm.

Al patrulea atelier: Reacționarea în cazuri de violență

Obiectivele atelierului:

Înțelegerea măsurilor de precauție pe rețelele de socializare.

Cunoașterea modalităților de aplicare a măsurilor tehnice de protecție pe rețelele de socializare.

Material de lucru: prezentarea, descrierea situației și întrebări (pentru fiecare grupă câte un exemplar)

Durata: 45 de minute (o oră școlară)

Realizatori: Dirigintele/a

Activitatea 1:

Informarea despre cadrul legal pentru evaluarea nivelului de violență și reacționarea (10 minute)

Moderatorul/a prezintă participanților caracteristicile tuturor formelor de violență (digitală și sexuală), nivelurile de violență și modalitățile prescrise de reacționare.

Activitatea 2:

Răspunsuri la întrebări în grupuri mici (20 minute)

Moderatorul/a împarte participanții în grupuri (4, 5 sau 6 persoane), în funcție de numărul total de persoane prezente. Pentru fiecare grup trebuie pregătit un exemplar al descrierii situației.

Mențiune pentru moderator/a: În loc de trei puncte, participanții/ele vor adăuga textul pe care îl consideră cel mai potrivit pentru context.

Anexa: Descrierea situației

SITUAȚIA

În clasa a VIII-a a unei școli elementare, un grup de elevi și eleve s-au supărat pe colega lor din clasă deoarece... I-au spus că... Pe parcursul serii și nopții, i-au dat „bip” și a primit mesaje SMS care, pe lângă mesaje jignitoare, mai conțineau și înjurături. Fata a suferit din această cauză, dar nu a vrut să reacționeze, crezând că cel mai bine este să tacă și că situația se va liniști. A doua zi, pe Facebook a apărut una dintre fotografiile ei din vacanță, cu textul „...”. Câțiva dintre prietenii ei apropiați din clasă au reacționat și au scris pozitiv „...”, dar majoritatea l-au susținut și i-au invitat pe alții să o „urască”. Curând au apărut multe comentarii negative și a durat mai bine de o săptămână. Fata s-a supărat, nu-i venea să creadă și să accepte că s-au inclus și alți elevi din clasa ei, cu care a mers atâția ani în aceeași clasă și s-a înțeles bine cu toată lumea, dar spera că toată zarva se va termina dacă ea nu reacționează. Nu le-a spus nimic nici părinților și nici nimănui de la școală. Părinții au observat că este tristă, sensibilă, reacționează violent, petrece mult timp singură, dar au crezut că aceasta se datorează schimbărilor de dispoziție la acea vârstă. Într-o seară, același grup de elevi, după ore, în jurul orei 22, după un antrenament de volei în club privat, au fotografiat-o cu telefonul mobil pe colega lor de clasă, în timp ce aceasta se schimba, prin fereastra vestiarului, care se află la o înălțime de 3 metri, din curtea școlii. Au transmis poza și altora. După mai bine de o lună, poza se transmitea în continuare elevilor din școală și din afara ei. Prietenele ei au observat că fata a început să stea mai puțin cu ei, că era adesea singură în pauză, răspunsurile ei la ore erau mai proaste decât de obicei, uita să-și facă temele, nu a ieșit cu ele. Unii/le elevi/e au raportat directorului școlii că acele fotografii au apărut pe rețelele de socializare

După citirea situației, participanții/ele în grupurile lor răspund la întrebările:

1. În ce momente ar putea fi rupt acest lanț de violență? De ce crezi că nu s-a întâmplat?
2. Ce ai face dacă ai fi fata căreia i s-a întâmplat aceasta? Din ce cauză?
3. Ce ai face dacă ai vedea aceste comentarii pe Facebook? Din ce cauză?
4. Cum te-ai comporta dacă ai fi în rolul unui prieten care știe ce se întâmplă? Din ce cauză?
5. Cum ar fi putut fi oprită/întreruptă violența?
6. Enumerați ce ar fi trebuit făcut și cine ar fi trebuit să o facă.

Activitatea 3:

Schimb de opinii și discuții la nivelul întregului grup (15 minute)

Când termină munca în grupuri, răspunsurile sunt prezentate celorlalți participanți. Are loc discuția în plen. Dacă se inițiază unele probleme noi, în afară de cele enumerate, acestea ar trebui discutate și în „grupul mare”. Dacă în timpul conversației apar opinii diferite, acestea ar trebui discutate.

LITERATURĂ

1. Legea privind bazele sistemului de educație și instrucție. Monitorul oficial al RS, nr. 129/2021
2. Kuzmanović, D, Lajović, B, Grujić, S. și Medenica G. Digitalno nasilje - prevencija i reagovanje. Belgrad, Ministerul Învățământului, Științei și Dezvoltării Tehnologice și Societatea Pedagogică din Serbia, 2016.
3. Kuzmanović, D, Zlatarović, V., Anđelković, N, Žunić-Cicvari, J. Deca u digitalnom dobu - Vodič za bezbedno i konstruktivno korišćenje digitalne tehnologije i interneta: Grafos, Užice, 2019
4. Popadić, D. și Kuzmanović, D. Korišćenje digitalne tehnologije, rizici i zastupljenost digitalnog nasilja među učenicima u Srbiji, Belgrad, Institutul de psihologie al Facultății de Filosofie a Universității din Belgrad, 2013
5. Platforma națională pentru prevenirea violenței „Čuvam te”
6. Posebni protokol za zaštitu dece i učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u obrazovno-vaspitnim ustanovama, Belgrad: Ministerul Învățământului Republicii Serbia, 2007

https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Posebni_protokol_-_obrazovanje1.pdf

<https://www.unicef.org/serbia/media/5771/file/Digitalno%20nasilje.pdf>

https://www.unicef.org/serbia/media/10366/file/Deca_u_digitalnom_dobu.pdf

<https://www.unicef.org/serbia/media/5771/file/Digitalno%20nasilje.pdf>

<https://cuvamte.gov.rs/>

https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Posebni_protokol_-_obrazovanje1.pdf